

Herby i etymologia nazw współczesnych miast Suwalszczyzny (Augustowa, Lipska nad Biebrzą, Sejn, Suwałk)

Scenariusz multimedialnej lekcji bibliotecznej dla starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum integrującej wiedzę z edukacji regionalnej oraz edukacji czytelniczej i medialnej

Cele ogólne:

- Poznanie historii miast leżących w obrębie Suwalszczyzny
- Poszukiwanie wiadomości na zadany temat w różnych źródłach informacyjnych (książki, mapy, czasopisma, wycinki prasowe, Internet)
- Umiejętność posługiwania się aparatem naukowym książki i czasopisma
- Umiejętność pracy w grupach

Cele operacyjne:

Uczeń po lekcji

- potrafi posługiwać się różnymi źródłami informacyjnymi
- wie gdzie można znaleźć informację na temat herbów i etymologii nazw współczesnych miast Suwalszczyzny
- zna historię powstania współczesnych miast leżących na Suwalszczyźnie
- zna etymologię nazw miast Suwalszczyzny
- umie wyjaśnić genezę i wygląd herbów miast Augustowa, Lipska nad Biebrzą, Sejn i Suwałk

Metody pracy:

- problemowa – praca z książką, czasopismem, mapą
- częściowo poszukująca – samodzielna praca uczniów
- praktycznego działania
- praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- puzzle
- krzyżówka i kartki z pytaniami do jej rozwiązania
- książki, mapy, czasopisma, wycinki prasowe dotyczące regionu Suwalszczyzny
- słowniki etymologiczne
- cztery komputery z dostępem do Internetu
- kartki z adresami stron www zawierających wiadomości o historii miast Suwalszczyzny
- kartki z zadaniami (pytaniami), na które mają zależeć uczniowie odpowiedzi
- ilustracje z herbami miast
- foliogram i foliogramy współczesnych herbów miast Suwalszczyzny (Augustowa, Lipska nad Biebrzą, Sejn, Suwałk)

Czas trwania lekcji: 45 minut

Przebieg lekcji:

- Powitanie uczniów
- Przedstawienie tematu lekcji oraz celu zajęć, wytłumaczenie pojęć herbu i etymologii
- Przypomnienie przez uczniów współczesnych miast Suwalszczyzny

- Podział uczniów drogą losowania (cukierki w kolorowych papierkach) na cztery grupy, wybór liderów grup i losowanie przez nich kopert z puzzlami przedstawiającymi herby poszczególnych miast Suwalszczyzny (w każdej kopercie inny herb)
- Praca w grupach:
  - ułożenie puzzli i zarazem zorientowanie się grupy, jakim miastem będzie zajmowała się podczas lekcji
  - rozdanie grupom kartek z poleceniami i stronami www
  - wybranie przez uczniów potrzebnych książek, czasopism, wycinków prasowych, map do pracy
  - wyszukiwanie w Internecie potrzebnych stron www
  - odnajdywanie wiadomości na zadane w poleceniach pytania
  - wspólne redagowanie odpowiedzi

Polecenia (pytania) dla uczniów:

Grupa I:

1. Kiedy i przez kogo zostało założone miasto Augustów? Kto i gdzie nadał prawa miejskie miastu?
2. Określ bliższe położenie Augustowa (nazwa rzeki, nad którą leży, nazwa krainy geograficznej)?
3. Kto nadał herb dla Augustowa?
4. Co przedstawia herb miasta Augustowa (omów treść i barwy herbu)?
5. Od czego wywodzi się nazwa tego miasta?

Grupa II:

1. Kiedy i przez kogo zostało założone miasto Lipsk? Kiedy utracił Lipsk prawa miejskie i kiedy ponownie je odzyskał?
2. Określ bliższe położenie Lipska (nazwa rzeki, nad którą leży, nazwa krainy)?
3. Kto nadał herb dla Lipska?
4. Co przedstawia herb miasta Lipska (omów treść i barwy herbu)?
5. Od czego wywodzi się nazwa tego miasta?

Grupa III:

1. Kiedy i przez kogo było zakładane miasto Sejny? Podaj jego pierwszą nazwę? Kto nadał prawa miejskie Sejnóm?
2. Określ bliższe położenie Sejn (nazwa rzeki, nad którą leżą, nazwa krainy geograficznej)?
3. Od kiedy Sejny mają współczesny herb, kto go projektował?
4. Co przedstawia herb miasta Sejny (omów treść i barwy herbu)?
5. Od czego wywodzi się nazwa tego miasta?

Grupa IV:

1. Kiedy i przez kogo zostało założone miasto Suwałki? Kto i kiedy potwierdził prawa miejskie Suwałk?
2. Określ bliższe położenie Suwałk (nazwa rzeki, nad którą leży, nazwa krainy)?
3. Kto nadał herb dla Suwałk?
4. Co przedstawia herb miasta Suwałk (omów treść i barwy herbu)?
5. Od czego wywodzi się nazwa tego miasta?

Przykładowe strony www

Augustów

www.suwalszczyzna.com.pl/miejsca/dane_m/august.htm
www.augustow.eu/
<http://pl.wikipedia.org/wiki/Augustów>
www.wiw.pl/geografia/miasta/termin/asp?et==m_0006

Lipsk

www.suwalszczyzna.com.pl/miejsca/dane_m/lipsk.htm
<http://www.lipsk.pl/>
www.wiw.pl/geografia/miasta/termin.asp?et=m_00345
[http://pl.wikipedia.org/wiki/Lipsk_\(powiat_augustowski\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/Lipsk_(powiat_augustowski))

Sejny

www.suwalszczyzna.com.pl/miejsca/dane_m/sejny.htm
www.sejny.info.pl/
www.wiw.pl/geografia/miasta/termin.asp?et=m_00624
<http://pl.wikipedia.org/wiki/Sejny>

Suwałki

www.suwalszczyzna.com.pl/miejsca/dane-m/suwalki.htm
www.um.suwalki.pl/
www.wiw.pl/geografia/miasta/termin.asp?et=m_00702
<http://pl.wikipedia.org/wiki/Suwa%C5%82ki>

Przykładowe dokumenty dotyczące regionu Suwalszczyzny:

A / Książki:

1. Augustów i okolice: przewodnik, informator / Irena Batura. – Suwałki, [1998]
2. Augustów miasto królewskie / tekst Wojciech Batura. – Toruń, 2003
3. Dominikanie w Sejnach: 1602-1804: 400 lat obecności w Sejnach figury Matki Bożej / prac. zbior. – Sejny, 2002
4. Dzieje Augustowa: od założenia miasta do 1945 roku / Wojciech Batura, Andrzej Makowski, Jarosław Szlaszyński. – Suwałki, 1997
5. Herby miast polskich / Marian Gumowski. – Warszawa, 1960
6. Lipsk nad Biebrzą: monografia historyczna do 1914 r. / pod red. Zygmunta Kosztyły. – Białystok, 1980
7. Mały słownik: pochodzenie i znaczenie nazw geograficznych / Józef Staszewski. – Wyd. 3. – Warszawa, 1968
8. Miasta polskie w tysiącleciu. – t. 1 / red. Mateusz Stuchniński. – Wrocław – Warszawa, 1965
9. Na pojaćwieskich rubieżach / Jan Podziewski. – Białystok, 1985
10. Nazwy miast Polski / Kazimierz Rymut. -Wyd. 2 zmn. – Wrocław – Warszawa, 1987
11. Opowieść o kamedułach wigierskich. / Stefan Maciejewski. – Suwałki, 1999
12. Piękno ziemi suwalskiej / Antoni Patla. – Białystok, 1972

13. Po ziemi augustowskiej: przewodnik dla turysty i wczasowicza / Irena Batura, Wojciech Batura. – Wyd. 2 popr. i rozsz. – Suwałki, 1997
14. Po ziemi suwalskiej: przewodnik turystyczny / Stefan Maciejewski. – Suwałki, 1994
15. Podstawy wiedzy regionalnej: ziemia suwalska / Jan Bacewicz. – Słobódka, 2002
16. 7 dni w Augustowie: przewodnik turystyczny / Ryszard Jędrzejewski. – Warszawa, 1990
17. Słownik etymologiczny miast i gmin PRL / Stanisław Rospond. – Wrocław – Warszawa, 1984
18. Suwałki i okolice / autorzy tekstu: Jan Bacewicz, Andrzej Matusiewicz. – Olsztyn, 1989
19. Suwałki i okolice: przewodnik, informator / Stefan Maciejewski. – Suwałki, 1997
20. Szlakami południowej Suwalszczyzny / Wojciech Batura; współpr. Irena Batura, Małgorzata Pawłowska. – Suwałki, 1999
21. Szlakami północnej Suwalszczyzny / Stefan Maciejewski; współpr. Małgorzata Pawłowska. – Suwałki, 2001
22. Szlakiem urokliwości biebrzańskiej: przewodnik / Mikołaj Samojlik. – Dąbrowa Białostocka, 1996
23. W krainie Biebrzy: przewodnik po Biebrzańskim Parku Narodowym / Stefan Maciejewski. – Suwałki, 1996
24. Województwo suwalskie: przeszłość, teraźniejszość, perspektywy / prac. zbior. pod red. Janusza Kopciała. – Suwałki, 1995

B / Czasopisma i artykuły:

1. „Echo Lipska”
2. Lipsk w opisach historycznych / wyszukał ks. E. Anuszkiewicz. – „Echo Lipska” 1998 nr 9 s. 5-6
3. „Przegląd Augustowski”
4. „Sejneńszczyzna”

C / Mapy:

1. Puszcza Augustowska: mapa turystyczna: skala 1:70 000 / OPRAC. Tomasz Popławski
2. Województwo podlaskie: mapa turystyczno-krajoznawcza: skala 1: 250 000 / oprac. Tomasz Popławski

- Prezentacja przez uczniów zdobytych wiadomości (odpowiedź na zadane pytania) na forum klasy
- Podsumowanie lekcji – ewaluacja zajęć
  - wspólne rozwiązywanie krzyżówki (przez wszystkich uczniów)
  - podzielenie się refleksją uczniów nad zdobytą wiedzą i tym, czemu ona ma służyć
  - obejrzenie na foliogramie współczesnych herbów omawianych miast Suwalszczyzny

Pytania służące do wypełnienia krzyżówki a zarazem stanowiące podsumowanie wiadomości nabytych na lekcji:

1. Jak brzmi po łacinie drugi wyraz monogramu królewskiego z herbu Augustowa? (Augustus)
2. Głowa jakiego zwierzęcia widnieje w herbie Sejn? (tura)
3. Jakie miasto założyli na Suwalszczyźnie kameduli? (Suwałki)
4. Jak się nazywa symbol władzy wielkoksiążęcej w herbie Augustowa? (mitra)
5. Jakie drzewa dały początek nazwie miasta Lipsk? (lipy)
6. Jaka rzeka dała nazwę miastu Sejn? (Sejna)
7. Jak miał na nazwisko pierwszy założyciel miasta Sejny? (Grodziński)

8. Który święty w herbie Suwałk przedstawiany jest z psem? (Roch)
9. Jaki kolor jest tłem herbu Augustowa? (czerwony)
10. Jaki król nadał prawa miejskie dla Lipska? (Batory)
11. Który wiek przywrócił utracone prawa miejskie Lipskowi? (dwudziesty)
12. Jacy zakonnicy przyczynili się do rozwoju miasta Sejny? (dominikanie)
13. Jak nazywa się rzeka, nad którą leży miasto Lipsk? (Biebrza)

W wyróżnionych kratkach krzyżówki powinno odczytać się nazwę naszego regionu. Jak ona brzmi? (Suwalszczyzna)

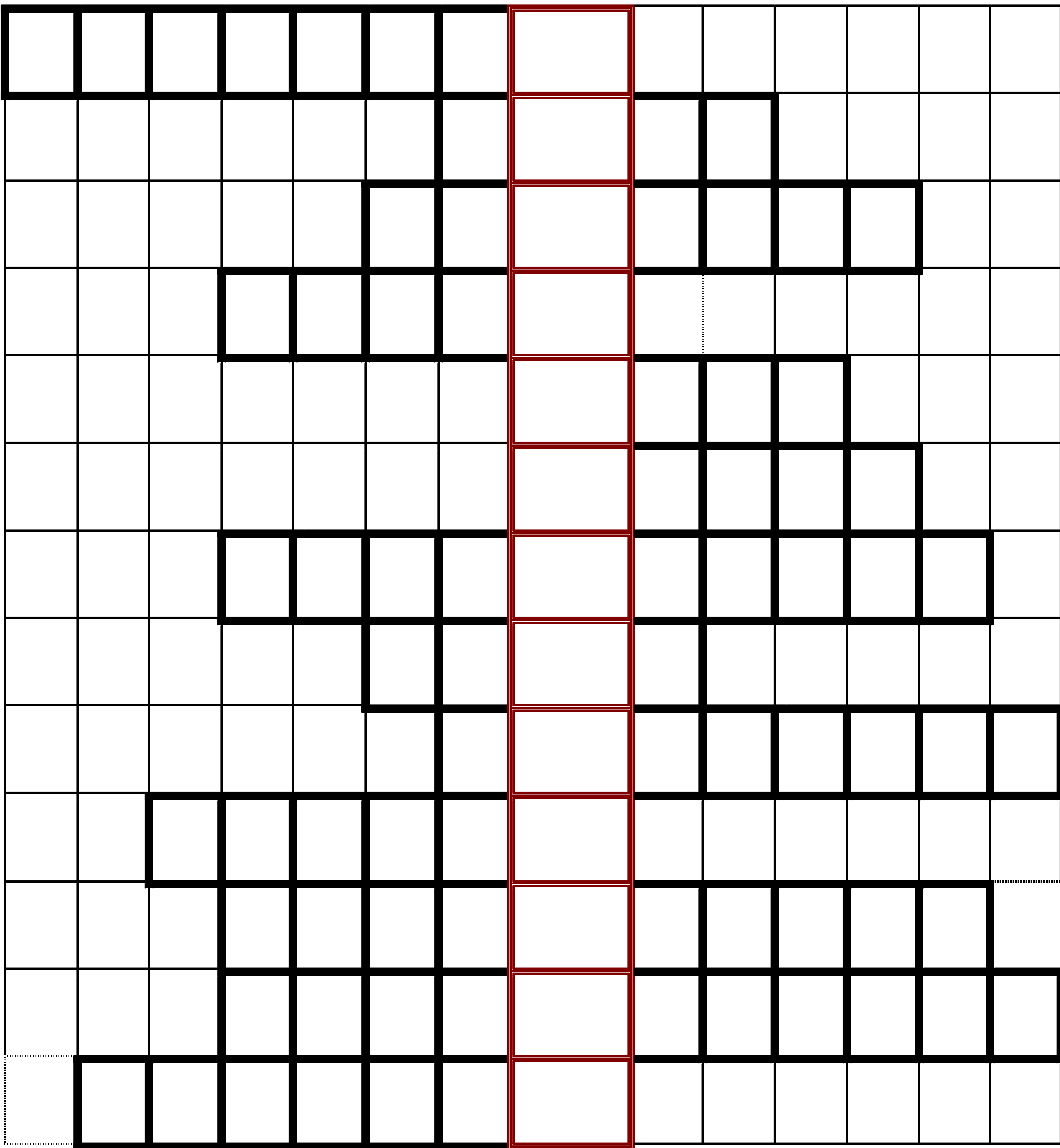
Bibliografia:

1. „Biblioteka w Szkole” 2001 – 2004
2. Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie: program autorski dr Joanny Angiel i mgr Ewy Repsz. – Warszawa, 1999
3. Gumowski Marian: Herby miast polskich. – Warszawa, 1960
4. Kupisiewicz Czesław: Podstawy dydaktyki ogólnej. – Wyd. 10 (wznowienie). -Warszawa, 1996
5. Ministerstwo Edukacji Narodowej o edukacji regionalnej – dziedzictwie kulturowym w regionie. – Warszawa, 2000
6. „Poradnik Bibliotekarza” 2001 – 2004
7. Projekt edukacyjny i inne formy uczenia się we współpracy w realizacji ścieżek edukacyjnych / prac. zbior. pod red. Danuty Kitowskiej. – Piła, 2003
8. Złota encyklopedia PWN. – Warszawa, 2002

Józefa Drozdowska
nauczyciel-bibliotekarz Centrum
Edukacji Nauczycieli w
Suwałkach, Filia w Augustowie

Załączniki:

- Krzyżówka pusta
- Wypełniona krzyżówka
- Herby współczesnych miast Suwalszczyzny

A	U	G	U	S	T	U	S							
						T	U	R	A					
					S	U	W	A	Ł	K	I			
			M	I	T	R	A							
							L	I	P	Y				
							S	E	J	N	A			
			G	R	O	D	Z	I	Ń	S	K	I		
					R	O	C	H						
						C	Z	E	R	W	O	N	Y	
			B	A	T	O	R	Y						
			D	W	U	D	Z	I	E	S	T	Y		
			D	O	M	I	N	I	K	A	N	I	E	
	B	I	E	B	R	Z	A							

Herby współczesnych miast Suwalszczyzny

